

सहकारी संस्थामा संलग्न सदस्यहरुको आर्थिक स्थिति तथा उनीहरुका
बालबालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव :
मसेल गा.वि.स., गोरखा ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र संकाय केन्द्रियविभाग, अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग,
स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिका लागि प्रस्तुत
शोध प्रस्तावना पत्र

प्रस्तुतकर्ता

संगीता भट्ट

स्नातकोत्तर तह (एम.एड) दोस्रो वर्ष

क्याम्पस रोल नं. : ६२

परीक्षा रोल नं. : २८०८२६/२०७१

त्रि.वि. दर्ता नं.: ९-२-४३-४४९-२००६

भर्ना वर्ष : २०६८

शिक्षाशास्त्र संकाय केन्द्रिय विभाग

अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

सिफारिस पत्र (RECOMMENDATION LETTER)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, अर्थशास्त्र विषय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह एम.एड. दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि संगीता भट्टले “सहकारी संस्थामा संलग्न सदस्यहरुको आर्थिक स्थिति तथा उनीहरुको बालबालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभावको एक अध्ययन” शिर्षकको शोध पत्र मेरो सुपरिवेक्षणमा तयार पार्नु भएको छ। उक्त शोधपत्र अन्तर्वार्ताद्वारा स्वीकृतिका लागि सिफारिस गर्दछु।

.....

प्रा.डा विनयकुमार कुसीयैत

(शोध निर्देशक)

अर्थशास्त्र शिक्षा केन्द्रीय विभाग

विश्वविद्यालय क्याम्पस

त्रि.वि. कीर्तिपुर

मिति : २०७३ / /

स्वीकृति पत्र (APPROVAL LETTER)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र संकाय अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षमा स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षमा अध्ययनरत छात्रा संगीता भट्टद्वारा “सहकारी संस्थामा संलग्न सदस्यहरुको आर्थिक स्थिति तथा उनीहरुका बालबालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव” मसेल गा.वि.स. गोरखा शीर्षकको शोधपत्र अर्थशास्त्र शिक्षा स्नातकोत्तर उपाधिका लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

हस्ताक्षर

१. विभागीय प्रमुख

.....

उप.प्रा मिनराज पौडेल

२. बाह्य परीक्षक

.....

प्रा.डा. महेशराज दाहाल

३. आन्तरिक सुपरिवेक्षक

.....

प्रा.डा विनयकुमार कुसियैत

मिति :

कृतज्ञता ज्ञापन (ACKNOWLEDGMENT)

त्रिभुवन विश्व विद्यालय शिक्षा शास्त्र केन्द्रीय विभाग, अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको आशिक परिपूर्तिको लागि “सहकारी संस्थामा संलग्न सदस्यहरुको आर्थिक स्थिति तथा उनीहरुका बालबालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव” मसेल गाविस गोरखा शिर्षकको शोधपत्र तयार पारेको छु । सर्वप्रथम मेरो शोधपत्र प्रस्तावना स्वीकृत गरी शोधपत्र लेख्ने सुअवसर प्रदान गरिदिनुहुने अर्थशास्त्र शिक्षा विभागका प्रा.डा विनय कुमार कुसियैत ज्युप्रति सदा आभारी छु । यस शोधपत्रले यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा जानकारी लिन इच्छुक व्यक्ति, अनुसन्धानकर्ता, नीतिनिर्माताहरुलाई यो अध्ययनले सहयोग पुग्नेछ भन्ने आशा लिएको छु ।

प्रस्तुत शोधपत्र लेखन कार्यका लागि आफ्नो व्यस्त समयका बाबजुद पनि सरल र सहज ढङ्गले अमूल्य सुझाव सलाह, प्रेरणा र कुशल निर्देशन दिई सद्भावपूर्ण सहयोग गर्नुहुने आदरणीय गुरू तथा शोध निर्देशक प्रा.डा विनय कुमार कुसियैत ज्युप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै अर्थशास्त्र शिक्षा विभागका शिक्षकहरु प्रति पनि हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहान्छु ।

मलाई मेरो जीवनका हरेक क्षणमा प्रेरणा, प्रोत्साहन र सुझाव सल्लाह दिई विश्वविद्यालय सम्मको अध्ययन पुरा गर्न आर्शिवाद पदान गर्नुहुने मेरा बुबा आमा दाजुहरु दिदीहरु भिनाजुहरु, भाउजु लगायत हर समयमा साथ दिएर सहयोग गर्नुहुने मेरो जीवनसाथी अमृत अंगाई प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहान्छु । साथै संस्थाको बारेमा विभिन्न तथ्याङ्कहरु उपलब्ध गराई सहयोग पुऱ्याउनु हुने घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाका अध्यक्ष श्री उदय भट्ट र थप सहयोग गर्नुहुने मेरा दाजु गकुल भट्ट प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै टाइपिङ्गमा सहयोग गर्नुहुने सहदेव कम्प्युटरप्रति आभार व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

.....
संगीता भट्ट
शोधकर्ता

मिति : २०७३

सारसंक्षेप (ABSTRACT)

गोरखा जिल्लाको मसेल गा.वि.स. मा सञ्चालित घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थामा संलग्न सदस्यहरुको आर्थिक स्थिति तथा उनीहरुका बालबालिकाको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव शीर्षकमा गरिएको अध्ययनमा सहकारी संस्थाको परिचय उल्लेख गर्नु, बचत तथा ऋण सहकारी संस्थामा आबद्ध सदस्यहरुको आर्थिक अवस्थाको व्याख्या गर्नु सहकारीमा संलग्न सदस्यका बालबालिकाको शैक्षिक अवस्था पत्ता लगाउनु उद्देश्य रहेका छन् ।

उक्त उद्देश्य प्राप्त गर्न वर्णनात्मक तथा विश्लेषणात्मक ढाँचाको माध्यमबाट प्राथमिक र द्वितीय स्रोतबाट प्राप्त तथ्याङ्क लाई तालिका प्रयोग गरी विश्लेषण गरिएको छ । प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन गर्न सहकारी संस्थामा आबद्ध १०० जना सदस्यहरुलाई स्रोतको रूपमा लिइएको छ, भने अनुसन्धानलाई सार्थक बनाउनका लागि आवश्यक अन्य तथ्याङ्कहरुका लागि द्वितीय स्रोतको रूपमा जिल्ला विकास समितिको कार्यालय गोरखा, डिभिजन सहकारी, कार्यालय गोरखा मसेल गा.वि.स. को कार्यालय, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, केन्द्रीय सहकारी संघलाई द्वितीय तथ्याङ्कको स्रोत बनाइएको छ ।

वि.स. २०६५/०६/१० गते ५५ जना शेयर सदस्यहरु भेला भई छलफल गरी २०६५/१०/२५ गते उदय भट्टको अध्यक्षतामा संचालन गरी कारोबार शुरु भएको थियो । ३५ जना शेयर सदस्यहरुबाट शुरु गरिएको यस संस्थामा हाल ३०० भन्दा बढी घरपरिवार सदस्यहरु यस संस्थामा प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न रहेका छन् । यस संस्थाले स्थानीय सदस्यहरुलाई समूहमा आबद्ध गराई सामूहिक धितो नराखीकन सरल र सस्तो व्याजदरमा ऋण सुविधा उपलब्ध गराएको छ । जुन यस संस्थाको ठूलो उपलब्धि हो ।

संस्थाको वर्तमान आर्थिक क्रियाकलापको अध्ययन गर्दा संस्थाको जम्मा दायित्व तथा पूँजी आ.व २०७०/७१ मा १३,३६००३३.९रहेको थियो भने आ.व २०७१/७२ मा बढेर २०३९७७८४१ पुगेको देखिन्छ । त्यसैगरी लगानीको क्षेत्रफल लाई हेर्दा आ.व २०७०/७१ मा रु ९१७००५९.०० रकम शिक्षा, व्यापार, भवन निर्माण, वैदेशिक रोजगार, लघु उद्यम र कृषि गरी विभिन्न शीर्षकमा लगानी गरेको पाइयो भने आ.व २०७१/७२ मा रु १६७०२०४०.०० रकम यिनै शीर्षकहरुमा लगानी गरेको पाइयो । सहकारीमा आबद्ध १०० परिवारको कुल वार्षिक आमदानी आ.व २०७१/७२ मा रु १५०१८७००.०० रहेको छ भने

औषत प्रतिसदस्य वार्षिक आम्दानी रु १५०१८७.०० रहेको छ । त्यसैगरी नमूना घरपरिवारको वार्षिक खर्च २०७२ मा रु ९५५०९७० रहेको छ भने औषत प्रतिसदस्य वार्षिक खर्च रु ९५५०९.७० रहेको छ । खर्च भन्दा आम्दानी बढी भएकोले जम्मा वार्षिक बचत र ५४६७७३०.०० रहेको पाइयो ।

ध्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारीका नमूना छनौटमा परेका सदस्यहरुको आर्थिक अवस्था सुधारोन्मुख रहेको पाइयो । आम्दानिबाट खर्च कटाई बाँकी रहेको बचतलाई सोही सहकारीमा बचत गर्ने गरेको पाइयो । बालबालिकाको शैक्षिक अवस्थालाई हेर्दा अधिकांश बालबालिकाहरु सरकारी विद्यालयमा अध्ययन गरेको पाइयो किनकी गाउँ गाउँमा निजी विद्यालय कम मात्रामा मात्र स्थापना हुनु यसको कारण देखिएको छ । यस सहकारीले सदस्यहरुलाई आर्थिक संकट पर्दा सजिल्यै समस्या हल गरिदिने, वैदेशिक रोजगारीमा जान, व्यापार व्यवसाय गर्न, शिक्षाका लागि सुलभ व्याजदरमा सहज तरिकाले कर्जा उपलब्ध गराउने हुँदा आफ्नो आर्थिक तथा शैक्षिक स्तर उकास्न यस सहकारीले महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको पाइन्छ । यस सहकारी सदस्यहरुको जीवनको एउटा सहयात्री बनेको कुरा यसै सहकारीका सदस्यहरुको भनाइबाट सुन्न सकिन्छ ।

सदस्यहरुले अपेक्षा गरे बमोजिम तालिम तथा परामर्श प्राप्त गर्न नसक्नु संस्थाको प्रभावकारी निरीक्षण तथा अनुगमन हुनु नसक्दा ऋणको दुरुप्रयोग हुन सक्ने देखिन्छ, जसका लागि समय-समयमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र सरकारी स्तरबाटै विभिन्न किसिमका तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने जस्ता सुझावहरु यस अध्ययनमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

विषयसूची (TABLE OF CONTENTS)

सिफारिस पत्र (RECOMMENDATION LETTER)	i
स्वीकृति पत्र (APPROVAL LETTER)	ii
कृतज्ञता ज्ञापन (ACKNOWLEDGMENT)	iii
सारसंक्षेप (ABSTRACT)	iv
विषयसूची (TABLE OF CONTENTS)	vi
तालिका सूची (LIST OF TABLES)	xi
संक्षिप्त शब्दावली (ABBREVIATION)	xiii

अध्याय : एक (CHAPTER : ONE)

१. परिचय (INTRODUCTION)	१-११
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि (Background of the Study)	१
१.२ समस्याको कथन (Statement of the Problem)	५
१.३ अध्ययनको उद्देश्य (Objective of the Study)	७
१.४ अध्ययनको औचित्य (Rational of the Study)	७
१.५ अध्ययनको सीमा (Limitation of the Study)	१०
१.६ अध्ययनको संगठन (Organization of the Study)	१०
१.७ मुख्य शब्दावलीको परिभाषा (Definition of the Key Terms)	११

अध्याय : दुई (CHAPTER : TWO)

२. सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन (Review of Related Literature)	१२
२.१ अध्ययनको सैद्धान्तिक अवधारणा (Review of Theoretical Literature)	१२
२.२ स्थलगत अनुसन्धान साहित्यको पुनरावलोकन (Review of Empirical Literature)	१५

२.३ साहित्यिक पुनरावलोकनको प्रस्तुत अध्ययनमा प्रयोग (Implication of the review for the study) १८

२.४ अध्ययनको अवधारणात्मक ढाँचा (Conceptual Framework of the study) २०

अध्याय : तीन (CHAPTE THREE) २१-२५

३. अध्ययनको विधि र तरिका (Methods and Procedures of the study) २१

३.१ अध्ययनको ढाँचा (Design of the study)

३.२ तथ्याङ्कको श्रोतहरू (Surceases of Data)

३.२.१ प्राथमिक तथ्याङ्कको श्रोत (Sources of Primary Data)

३.२.२ सहायक तथ्याङ्क संकलन (Secondary Data collection)

३.३ जनसंख्या ,नमूनाको आकार र नमुना छनोट रणनिति (Population Sample size and Sample strategy) २२

३.३.१ जनसंख्या (Population) २२

३.३.२ नमुना छनोटको आकार (Sample size) २२

३.३.३ नमुना छनोट रणनिति (Sampling Strategy) २२

३.४ अध्ययन क्षेत्र (Study Area and Field) २४

३.५ तथ्याङ्क संकलनका साधन र तरिकाहरू (Data Collection tools and Techniques) २४

३.५.१ प्रश्नावली (Questinnaire) २४

३.६ तथ्याङ्क संकलन को तरिका (Techniques of Data Collection) २४

३.६.१ अन्तर्वार्ता (Interview) २५

३.७ तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्याको तरिका (Data Analysis and Interpretation Techniques) २५

अध्याय : चार (CHAPTER FOUR)

४. नतिजाको विश्लेषण र व्याख्या (Analysis and interpretation of Result) २६-६४

४.१ नतिजाको विश्लेषण र व्याख्या (Analysis and interpretation of Result) २६

४.१.१ गोरखा जिल्लाको परिचय (Introduction of Gorkha District) २६

४.१.२	सहकारीको परिचय (Introduction of Co Operative)	२७
४.१.२.१	उद्देश्य (Objectives)	२७
४.१.२.२	कार्यहरु(Functions)	२८
४.१.२.३	संस्थागत संगठनात्मक अवस्था (Current Condition of Organizational Condition of Institution)	२९
४.२	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारीको वर्तमान अवस्था (Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative)	३०
४.२.१	संस्थाको पूँजीगत दायित्व (Capital Liabilities of Co-Operative)	३०
४.२.२	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारीको नगद सम्पत्ति (Assests of Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative)	३१
४.२.३	लगानीको क्षेत्रफल विवरण (Detail of Investment Area)	३२
४.२.४	ऋण दिने व्यवस्था (Provision of Loan Provide)	३४
४.२.५	व्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था (Provision of Interest)	३४
४.२.६	ऋण भुक्तानीको व्यवस्था (Provision of Loan Payment)	३६
४.२.७	बचत विवरण (Saving Details)	३७
४.२.८	सहकारी वार्षिक आम्दानी (Annual Income of Co-operative)	३८
४.२.९	सहकारीको वार्षिक खर्च (Annual Expenditure of Coperative)	३९
४.२.१०	बचत अवस्था (Condition of Saving)	४०
४.३	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाका सदस्यहरुको उमेर जातिगत र पेशागत विवरण (Age, Caste and Occupation of Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative Members)	४१
४.३.१	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी सदस्यको उमेरगत विवरण (Age wise Details of Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative Members)	४१
४.३.२	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी सदस्यहरुको जातिगत विवरण (Castewise Details of Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative Members)	४२

४.३.३	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारीको सदस्यहरुको पेशागत विवरण (Occupational Details of Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative Members)	४३
४.४	ऋणका स्रोतहरु, ऋण लिनुको उद्देश्य र व्याजदर (Sources of Loan, Objective of Loan and Interest Rate)	४४
४.४.१	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारीका सदस्यका लागि ऋणको स्रोत (Source of Loan for Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative Members)	४४
४.४.२	ऋणका विभिन्न स्रोतका लागि व्याजदर (Interest Rate for Various Sources of Loan)	४५
४.४.३	सहकारी संस्थाबाट ऋण लिनुको उद्देश्य (Objective of Loan Taking from Co-operative)	४६
४.४.४	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारीका सदस्यहरुको व्याजदर सम्बन्धी प्रतिक्रिया (Ghyampesal Saving and Credit Cooperative Members about Interest rate)	४७
४.५	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको सदस्यहरुको आर्थिक अवस्था (Economic Condition of Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative)	४८
४.५.१	सदस्यहरुको स्रोतको आधारमा वार्षिक आम्दानी (Annual Income According to source Members)	४८
४.५.२	तहगत वार्षिक आम्दानी (Levelwise Annual Income)	५०
४.५.३	क्षेत्रगत वार्षिक खर्च (Sectorwise Annual Expenditure)	५१
४.५.४	तहगत वार्षिक खर्च (Levelwise Annual Expenditure)	५२
४.५.५	तहगत वार्षिक बचत (levelwise Annual Saving)	५३
४.५.६	वार्षिक बचतको अवस्था (Details of Annual Saving)	५४
४.६	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारीका सदस्यहरुको पारिवारिक शैक्षिक अवस्था (Educational status of Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative)	५४
४.६.१	सदस्यहरुको शैक्षिक अवस्था (Educational status of members)	५४
४.६.२	सदस्यहरुको तहगत शैक्षिक अवस्था (Levelwise Education status of Members)	५५

४.६.३	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाका सदस्यहरुको बालबालिकाहरुको उमेरगत विवरण (Agewise Distribution of Childrens of Ghyampesal Saving and Credit Co-Operative Members)	५६
४.६.४	बालबालिकाहरु पढ्ने शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण (Details of Educational Institution studying children)	५७
४.६.५	बालबालिकाहरुको तहगत शैक्षिक विवरण (Levelwise Educational Details of children)	५८
४.६.६	तालिम प्राप्त गर्नेको विवरण (Detail of training Receiver)	५९
४.७	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको उपलब्धी (Achievement of Ghyampesal Saving and credit cooperative)	६०
४.८	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको समस्याहरुको विश्लेषण -Analysis of Problem of Ghyampesal saving and Credit co-operative)	६२
४.९	प्राप्तिको सारांश (Summary of Findings)	६४

अध्याय : पाँच (CHAPTER : FIVE) ६८-७१

५.	निष्कर्ष र सुझावहरु (Conclusion and Recommendations)	६८
५.१	निष्कर्ष (Conclusion)	६८
५.२	सुझावहरु (Recommendations)	६९
५.२.१	नीति सम्बन्धी सुझावहरु (Policy related Recommendations)	६९
५.२.२	प्रयोगात्मक क्षेत्रसँग सम्बन्धित सुझावहरु (Practice Related Recommendations)	७०
५.२.३.	आगामी अनुसन्धानसँग सम्बन्धित सुझावहरु (Further Research Related Recommendations)	७१

सन्दर्भसूची (REFERENCES)

अनुसूची (APPENDIX)

तालिका सूची (LIST OF TABLES)

तालिका ३.१	सहकारीमा संलग्न सदस्यहरुको नमुना छनोट	२३
तालिका ४.१	संस्थाको दायित्व तथा पूँजीगत विवरण	३०
तालिका ४.२	संस्थाको सम्पत्ति तथा जायजैथा विवरण	३१
तालिका ४.३	लगानीको क्षेत्रफल विवरण	३३
तालिका ४.४	ऋण लगानी मा व्याजदरको व्यवस्था	३५
तालिका ४.५	ऋण (लगानी) मा व्याजदरको व्यवस्था (२०७२)	३६
तालिका ४.६	बचत तथा निक्षेप विवरण आ.व २०७१/०७२	३७
तालिका ४.७	घ्याम्पेसाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको आम्दानी विवरण	३८
तालिका ४.८	सहकारीको खर्च विवरण	३९
तालिका ४.९	सहकारीको बचतको अवस्था	४०
तालिका ४.१०	उमेरगत विवरण २०७२	४२
तालिका ४.११	जातिगत विवरण २०७१	४३
तालिका ४.१२	पेशागत विवरण २०७२	४४
तालिका ४.१३	ऋणको स्रोतको विवरण २०७२	४५
तालिका ४.१४	व्याजदर सम्बन्धी व्यवस्था २०७२	४६
तालिका ४.१५	ऋण लिनुको उद्देश्य , संख्या र प्रतिशत (२०७२)	४७
तालिका ४.१६	व्याजदर सम्बन्धी प्रतिक्रिया २०७२	४८
तालिका ४.१७	स्रोतको आधारमा वार्षिक आम्दानी २०७२	४९
तालिका ४.१८	तहगत वार्षिक आम्दानी २०७२	५०
तालिका ४.१९	क्षेत्रगत वार्षिक खर्च २०७२	५१
तालिका ४.२०	तहगत वार्षिक खर्च -२०७२	५२
तालिका ४.२१	सदस्यहरुको तहगत वार्षिक बचतको अवस्था -२०७२	५३
तालिका ४.२२	सदस्यहरुको वार्षिक बचतको अवस्था २०७२	५४

तालिका ४.२३ उत्तर दाताहरुको शैक्षिक अवस्था -२०७२	५५
तालिका ४.२४ उत्तरदाताहरुको तहगत शैक्षिक अवस्था -२०७२	५६
तालिका ४.२५ उत्तरदाताहरुको तहगत शैक्षिक अवस्था -२०७२	५७
तालिका ४.२६ शैक्षिक संस्था सम्बन्धी विवरण -२०७२	५८
तालिका ४.२७ बालबालिकाहरुको तहगत शैक्षिक विवरण -२०७१	५९
तालिका ४.२८ तालिम पाउनेको विवरण -२०७२	६०

संक्षिप्त शब्दावली (ABBREVIATION)

आ.व	: आर्थिक वर्ष
लि	: लिमिटेड
%	: प्रतिशत
क्र.सं.	: क्रम संख्या
गा.वि.स.	: गाउँ विकास समिति
जि.वि.स	: जिल्ला विकास समिति
प्रा.वि.	: प्राथमिक विद्यालय
नि.मा.वि.	: निम्न माध्यमिक विद्यालय
उ.मा.वि.	: उच्च माध्यमिक विद्यालय
वि.स.	: विक्रम संवत्
रु	: रुपैया
सं	: संख्या